

Egzamin gimnazjalny – ćwiczenia z języka polskiego – cz. I
26 luty 2013

1. Przeczytaj poniższy tekst i odpowiedz na pytania.

Homer

Odyseja

Pieśń druga. Zgromadzenie mieszkańców Itaki. Wyjazd Telemacha.

Gdy świt różanopalcą urodził Jutrzenkę,
Syn Odysa się z łoża porwał, wdział sukienkę
Chędogą, a przez ramię zawiesił miecz srogi,
Pięknymi postołami białe opiął nogi
I wyszedłszy z komnaty, jak niebianin śliczny,
Wydał rozkaz keryksom, aby okoliczny
Lud kędziornych Achiwów na wiece zwołali;
Więc na głos ich Achaje zewsząd się ściągali.
A gdy już powołani gromadnie się zniądą,
Wstąpił pośród nich, w ręku ze spiżową dzidą,
Wždy nie sam, lotnych chartów parę miał przy sobie.
Pallas taki nadała blask jego osobie,
Że lud wszystkim się cieszył z młodzieńca widoku;
Zasiadł prestoł ojcowski; starce cofli kroku.

Jak miał na imię syn Odysa?

- A. Telemach,
- B. Pallas,
- C. Helios,
- D. Zeus.

Jak Homer nazywał Greków?

- a. Achajowie,
- b. Normanowie,
- c. Mykeńczycy,
- d. Trojanie.

Podany fragment *Odysei* to:

- A. gatunek literatury pięknej, w której podmiot liryczny wyraża swoje uczucia;
- B. sposób organizacji tekstu, polegający na powtarzaniu się w nim odcinków o takich samych właściwościach strukturalnych, przeciwieństwo prozy;
- C. relacja z wydarzeń, opis tego, co się przeżyło;
- D. część eposu greckiego, który oparty był na antycznej ustnej tradycji epickiej, a w formie pisanej istniał przypuszczalnie od VIII wieku p.n.e.

2. Przeczytaj tekst i odwołując się do własnej wiedzy, odpowiedz na pytania.

Piotr Skarga
O miłości ku ojczyźnie
(fragmenty)

Nie masz nic pod słońcem trwałego, mówi Salomon: nie tyło domy i familije, ale i królestwa, i monarchije wielkie ustają i upadają, i naród się po narodzie na ziemi odmienia. Lecz nic nie jest bez przyczyny, zwłaszcza w ludzkich sprawach, które z rozumu i wolnej wolej pochodzą. Co rozumem i pilnością, i cnotą stanęło, to się nierozumem i niedbałością, i złością ludzką obala. (...)

Jako ciała nasze abo wewnętrznymi chorobami, abo powierzchwnymi gwałtownymi przypadkami umierają, tak i królestwa mają swoje domowe choroby, dla których upadać muszą. Mają i nieprzyjacioły mocne, którzy je wojnami i rozbojem gubią. Obojej niebezpieczności zabiegać mądrzy z pomocą Bożą umieją, i lud swój dobrzy sprawce wybawiają. Na choroby domowe mają lekarstwa, a na wojny i gwałty mają rozmaite obrony. Żaden z was, Przezacni Panowie, nie jest tak prosty, aby nie baczył ciężkiej i wielkiej niemocy tego naszego Królestwa i wewnętrznego a domowego jego zachwiania; abo żeby nie uczuł mocnego nieprzyjaciela, który na głowy nasze następuje i rozbojem straszliwym nam grozi. (...)

Słusznie też do was mówić tak nań, przezacni obmyślacze dobra pospolitego, wszytkiej tej Korony, to jest ludzi i dusz, ile ich jest w Polsce, w Litwie, w Rusi, w Prusach, w Żmudzi, w Inflanciech, oczy do was obracają i ręce do was podnoszą, mówiąc jako i oni Egipcjanie do Józefa: Gene. 47 [25]. „Zdrowie nasze w ręku waszych”. Wejźrzycie na nas, abyśmy nie ginęli i w domowej niesprawiedliwości, i w pogańskiej niewolej. (...)

Podany tekst jest:

- A. pieśnią,
- B. kazaniem,
- C. hymnem,
- D. kroniką.

Słowa kazania rozpoczynają się od:

- A. parafrazy,
- B. metafory,
- C. przenośni,
- D. pytania retorycznego.

W tekście znajdują się elementy stylizacji:

- A. humorystycznej,
- B. gwarowej,
- C. biblijnej,
- D. środowiskowej.

Piotr Skarga w swoim kazaniu podkreśla:

- A. że tylko na bazie miłości można zbudować coś dobrego,
- B. że największą wartością jest ojczyzna,
- C. że świat stoi w miejscu i najważniejsza jest jego stabilizacja,
- D. że dobra wola człowieka nie pozwala rozwijać się chorobom.

3. Przeczytaj utwór i na podstawie swojej wiedzy odpowiedz na pytania.

Rej Mikołaj
Bona

Bona była przezwiskiem, skutkiem – jako komu.
Wielkiej była zacności i z wielkiego domu.
Rozum miała, że i dziś ta niewieścia główka
Sławna w Polsce, i długo pamiętne jej słówka.
Włoszka była, z narodu, gdzie się rozum rodzi,
Naślachetniejszy klenot. Lecz, co nazbyt, szkodzi.
Tam się ta zacna pani z młodości ćwiczyła,
Gadajże, którego z tych więcej zachwyciła.

Kim była Bona?

- A. od 1518 królową Polski i wielką księżną litewską, księżną Rusi, Prus i Mazowsza;
- B. od 1520 królową Francji i wielką księżną litewską, księżną Rusi, Prus i Mazowsza;
- C. od 1618 królową Polski i wielką księżną litewską, księżną Rusi, Prus i Mazowsza;
- D. od 1629 królową Francji i wielką księżną litewską, księżną Rusi, Prus i Mazowsza.

Utwór został zapisany w formie:

- A. pieśni,
- B. trenu,
- C. dialogu,
- D. żadna podana odpowiedź nie jest właściwa.

Jakiej narodowości była Bona?

- A. była Angielką,
- B. była Polką,
- C. była Włoszką,
- D. była Francuzką.

Bona była:

- A. skromna, z ubogiego domu;
- B. zacna, z wielkiego domu;
- C. niewykształcona;
- D. nieszczęśliwie zakochana.

4. Na podstawie utworu *Niestatek* Jana Andrzeja Morsztyna odpowiedz na pytania.

Jan Andrzej Morsztyn
Niestatek

Oczy są ogień, czoło jest zwierciadłem,
Włos złotem, perłą ząb, płeć mlekiem zsiadłem,
Usta koralem, purpurą jagody,
Póki mi, panno, dotrzymujesz zgody.
Jak się zwadzimy – jagody są trądem,

Usta czeluścią, płeć blejwasem bladem,

*Ząb szkapią kością, włosy pajęczyną,
Czoło maglownią, a oczy perzyną.*

Co obrazuje utwór J. A. Morsztyna?

- A. dwa portrety tej samej kobiety widziane oczyma jej kochanka,
- B. dwa portrety dwóch zupełnie innych kobiet widziane oczyma ich kochanków,
- C. dwa portrety tej samej kobiety widziane oczyma jej męża,
- D. dwa portrety dwóch zupełnie innych kobiet widziane oczyma ich kochanków.

Piękno i brzydota zostały przedstawione w wierszu na zasadzie:

- A. oksymoronu,
- B. kontrastu,
- C. podobieństwa.

Wiersz został zbudowany z szeregu:

- A. zdań orzekających,
- B. zdań nadrzędnie złożonych,
- C. zdań pojedynczych,
- D. zdań pytających.

5. Przeczytaj fragment noweli *Kamizelka* Bolesława Prusa i odpowiedz na pytania, odwołaj się do treści całego utworu.

Bolesław Prus
Kamizelka

Niektórzy ludzie mają pociąg do zbierania osobliwości kosztowniejszych lub mniej kosztownych, na jakie kogo stać. Ja także posiadam zbiorzek, lecz skromny, jak zwykle w początkach. Jest tam mój dramat, który pisałem jeszcze w gimnazjum na lekcjach języka łacińskiego... Jest kilka zasuszonych kwiatów, które trzeba będzie zastąpić nowymi.

Zdaje się, że nie ma nic więcej oprócz pewnej bardzo starej i zniszczonej kamizelki.

Oto ona. Przód spłowiała, a tył przetarty. Dużo plam, brak guzików, na brzegu dziurka, wypalona zapewne papierosem. Ale najciekawsze w niej są ściągacze. Ten, na którym znajduje się sprzączka, jest skrócony i przyszyty do kamizelki wcale nie po krawiecku, a ten drugi, prawie na całej długości, jest pokłuty zębami sprzączki.

Patrząc na to od razu domyślasz się, że właściciel odzienia zapewne co dzień chudnął i wreszcie dosięgnął tego stopnia, na którym kamizelka przestaje być niezbędną, ale natomiast okazuje się bardzo potrzebnym zapięty pod szyję frak z magazynu pogrzebowego.

Wyznaję, że dziś chętnie odstąpiłbym komu ten szmat sukna, który mi robi trochę kłopotu. Szaf na zbiory jeszcze nie mam, a nie chciałbym znowu trzymać chorej kamizelczyny między własnymi rzeczami. Był jednak czas, żem ją kupił za cenę znakomicie wyższą od wartości, a dałbym nawet i drożej, gdyby umiano się targować. Człowiek miewa w życiu takie chwile, że lubi otaczać się przedmiotami, które przypominają smutek.

Według fragmentu człowiek lubi otaczać się rzeczami, które:

- A. przypominają o rodzinie,
- B. przypominają smutek,
- C. przypominają dobre chwile,
- D. przypominają osoby bliskie.

Opisana kamizelka jest dla autora:

- A. zbęłą rzeczą, za którą zapłacił zbyt dużo;
- B. czymś bardzo ważnym i sentymentalnym;
- C. zwykłym ubraniem, które nosi na co dzień;
- D. prezentem od kogoś ważnego.

Do kogo wcześniej należała kamizelka?

- A. do pewnego małżeństwa, a dokładniej do mężczyzny chorego na gruźlicę;
- B. do starszej kobiety, która nosiła kamizelkę tylko do pracy;
- C. do młodego mężczyzny, który szanował kamizelkę i dbał o nią;
- D. do pewnego małżeństwa, a dokładniej do chorej na gruźlicę kobiety.

Dlaczego kamizelka miała dziwny pasek?

- A. ponieważ nosząca kamizelkę kobieta była chora na anoreksję i chciała pokazać mężowi, że tyje, więc skracała pasek;
- B. ponieważ mąż ubierając kamizelkę, co dzień skracał jej pasek, by pokazać żonie, że wcale mocno nie chudnie;
- C. ponieważ nosząca kamizelkę kobieta była na diecie i co dzień poszerzała pasek, by pokazać sobie, że ubranie jest już na nią dobre;
- D. ponieważ właściciel kamizelki – mężczyzna nie lubił paska, więc ucinał go codziennie po trochu.